

saiban; de másik felől megáldá az uristen a magyart borral, melynek mérsékelt s észszerű diaeteticai használata az iménti bajoknak leghatalmasabb ellenszerét képi.

S ép azért tekintem hazafiui kötelességemnek, hogy a szertelen elharapodzó sörivás ellen fellépjek, minthogy az, éghajlatunk s endemicus bajainknál fogva a magyar ember természetével össze nem fér.

Jaj annak, ki elég gyáva arra: miszerint legszen-
tebb egészségügyi érdekeit a divatnak alárendelje. A divat mindenhatóságának hódolván, hódolunk leg-
többször az esztelenségnek!

Tudom ugyan, hogy arra sokkal kisebb szerencse és bátorság kívántatik meg, miszerint valaki az anya-orozslány alól merész kézzel kölykét kiragadja, mintha p. o. valakinek eszébe jutna a hölgyvilágnak egy divatbálványnya vált visszaélése ellen sikra szállni; de hiszen én a bor és sör ügyében férfiakhoz, józan gondolkodásu honfitársaimhoz szólok: s azért nem mondok le jól indokolt szavaim sikeréről!

A budai vinczellér- és pinczemesterképezde ügyében

kivonat az orsz. magy. gazd. Egyesület igazgató választmánya 1869. évi, ápril hó 15-én tartott ülésének jegyzőkönyvéből.

A szakosztályt az igazgató-választmány f. é. jan. 28-án tartott üléséből a végett szólítván fel, miszerint adna véleményt, a budai kertész- és vinczellérképző intézet a jövőben főleg a szőlőmivelés és borászatra szoritkozzék, s gyümölcs és fatenyésztésre csupán any-

nyiban terjeszkedjék ki, amennyiben a vinczelléreknek is kell a fatenyésztést tudni, s az intézet legyen vinczellér- és pinczemesterképezde, a haszonkertészet pedig helyeztessék át az Istvántelekre; s mindezen javaslatok folytán, mind az intézeti tanrendszerre, mind a kezelésre, s különösen a gyümölcs és facsemeték árjegyzékére nézve is részletes tervezet kívántatnék, a szőlőmivelési és kertészeti szakosztály megbizatik, hogy a nevezett intézet igazgatójának meghallgatásával javaslatot dolgozzon ki:

1) Ezzel kapcsolatban felolvastatott dr. Entz Ferencz intézeti igazgató következő tervezete az orsz. m. gazd. Egyesület budai vinczellér és pinczemestereket képző gyakorlati tanintézetében:

A) A tanítási terv.

1. §. A tanfolyam ez intézetben 2 évig tart; minden évben szeptemberben kezdődik.

2. §. A tanítás áll:

a) gyakorlati foglalkozásokból a szőlőmivelésben, pinczekezelésben és gyümölcsfa-tenyésztésben;

b) elméleti oktatásból a természeti tudományok azon ágaiban, melyek a szőlőmivelés s gyümölcstenyésztés minél eredményesebb tüzésére fontosak; tehát a vinczellér és gyümölcstenyésztő szükségéhez képest a növénytan- és növényélettanból annyi, a mennyi a növényi élet s működései helyes felfogására szükséges; az állattanból annyi, a mennyi a szőlő- és gyümölcsösben hasznos és káros állatok természetrajzi megismertetésére megkívántatik; az ásványtan és földészeti chemiából szintén annyi, a mennyi a termőföld és trágyanemek

alkatrészei kellő megítélésére szükséges; a borchemiából, miután ezen tanintézet a borászatra fősúlyt fektet, a tanítványok mind elméleti, mind gyakorlati uton lehető legkimerítőbb oktatást nyernek.

3. §. A tanerőket képviselik jelenleg:

a) Entz Ferencz orvostudor, ki az általános vegytan s főleg a borchemiára vonatkozó elméleti s demonstratív előadásokat tartja, s egyszersmind az intézet igazgatóságával meg van bízva.

b) Rochel Károly, ki mint elméletileg s gyakorlatilag kiképzett szőlész és borász a természettudományi előadásokat tartja, s mindenkép mint az igazgató tanár segéde működik.

c) Szebényi Sándor, ki mint tapasztalt pinczester, a borok pinczebeli iskoláztatását gyakoroltatja be a tanítványokkal.

d) Egy vinczellér, ki a szőlő rendes megmunkáltatásában a tanítványoknak utmutatást szolgáltat, és

e) egy kertész, ki az ifjuságot a gyümölcsfák mivélésére s azok nemesítési módjaira oktatja.

4. §. A taneszközök a következők:

a) Egy 5 holdas, mintegy 500 fajt tenyésztő, s már régóta termő állapotban virágzó gyűjteményes szőlőiskola.

b) Egy 6 holdas fiatal, de szintén már termő mintaszőlő, melynek területén 60 borfaj külön miveltetik.

c) Egy kísérleti pincze, melyben 3—400 akó bor, s közte nevezetesen több fajborok már 3—4 év óta iskoláztatásban részesülnek.

d) Egy 6 holdas szőlőgyökereztető.

e) Egy 5 holdas anya- és faiskola.

f) Egy felszerelt és a borchemia gyakorlati tudományos utmutatásaira alkalmas chemiai laboratorium.

5. §. A tanítványok kötelesek minden a szőlőben, pinczében és gyümölcsösben előforduló munkát végezni. Munkára és nyugalomra harang ad jelt.

6. §. Az elméleti előadások kezdetüket veszik a szigorubb téli idő korábbi vagy későbbi beálltával, de mindenesetre deczember elején, s eltart a tavaszi munkák későbbi vagy korábbi beálltáig. Ez időszak alatt tartatik hetenkint 12 tanóra, melyekben az előadásokat az igazgató tanár tartja felváltva tanársegédével. Az év többi szakaiban naponkint a labororiumban egy-egy óra chemiai kísérletekre van szánva, melyekben ismét felváltva vagy a tanár, vagy segéde nyújtja a szükséges elméleti s gyakorlati magyarázatokat s utmutatásokat. A pincekezelés teendőit bizonyos időhöz szabni nem lehetvén, akkor és addig köteles az ifjuság azokat végrehajtani, mikor és a meddig a szükség megkívánja.

7. §. Miután a téli hónapok leginkább elméleti kiképzésre szentelvék, kötelességében áll a tanítványnak az előadásokra szánt órákon pontosan megjelenni, naponkint pedig télen át is leginkább 5—6 óráig, egyenesen az intézet javára, kívül a kertben, ha az idő engedi, vagy ellenkező esetben bent e dolgozó teremben — oltás, gyékény, méhkas vagy más effélék készítésével foglalkozni.

8. Vasárnap s ünnepnapok nyugalomra szánvák, de kötelesek a tanítványok az isteni szolgálat gyakorlására s az el nem kerülhető foglalkozások teljesítésére, forduljanak azok akár a pinczében elő, p. o. szüret idejében, akár a kertben.

9. §. A tanfolyam végével a tanítvány nyilvános

próbatétnek vettetik alá, s a vizsgát a nmélt. földmive-
lési miniszterium s az orsz. magy. gazd. Egyesület ki-
küldött bizottmánya előtt tartozik letenni. Ezen próba-
tételről aztán az Egyesület részéről bizonyítványt kap,
melyben mind erkölcsének, mind haszonvehetőségének
fokozata kitétetik.

B) A tanítványok felvétele s az intézet
házi szabályai.

10. §. A 2 éves tanfolyamot végzett tanulók he-
lyére 10 ifju léphet az intézetbe, kik 16 évesnél fiata-
labbak nem lehetnek. Ezek közt előlegesen vétetik fel
évenként ingyen az orsz. magy. gazd. Egyesület
szabad választása szerint 3 szegény árva ifju, kiknek
az írás-, olvasás- és számolásban jártasoknak kell lenni,
s kik eddigi szelid s becsületes magaviseletük által
ezen jótéteményre magukat érdemesekké tették. A
többi tanítványok felvétele az alább elősorolt föltéte-
lekhez van kötve.

11. §. Szükséges a fölvételre általánvéve az írás,
olvasás és számolás tudása, s az erkölcsi jómagavise-
letről az illető lelkész bizonyítványa. A vallás a felvé-
telnél nem jó tekintetbe.

12. §. Tanítás, élelmezés, fűtés, világítás és mosá-
tás fejében minden fizetéses tanítvány fizet: első évben
100, másodikban 80 forintot osztr. értékben, még pe-
dig évenként felét szeptember 1-ső napján, a másik fe-
lét márczius 1-ső napján az egyesületi pénztárba a
köztelken, vagy az igazgató urnak.

13. §. Táplálékul kap a növendék naponként reg-
gel és ozsonnára jó házi kenyeret, délben 2 tál ételt,
t. i. levest és ötször minden héten főzeléket hussal, két-
szer tésztát, este egy tál ételt, vasár- és ünnepnapokon

egy étellel többet. Mosatásra elfogadtatik minden tanítvány részéről hetenkint minden fehérruhaneműből egy-egy pár.

14. §. Minden tanítvány köteles magával hozni: 1 szalmazsákot, 1 vánkust, 1 pokróczot vagy egyéb takarót, 4 lepedőt, 4 törülközőkendőt, 6 pár fehérruhát, egy zárhatóládát. A fehérruhaneműek bélyegezve legyenek, s a 2 tanév folyama alatt teljes számban megtartassanak. A felső ruházatra nézve: egyszerű ruházatról gondoskodik maga; rongyosan járni egyáltalában nem engedtetik meg.

15. §. Írószerekről, nemkülönbén a szükséges tankönyvekről, valamint egyéb szerszámairól a tanítvány saját költségén köteles gondoskodni s azokra felügyelni, melyek azonban mind sajátjai maradnak.

16. §. Megbetegedés esetében a tanítvány ingyen részesül betegápolásban és orvosi segélyben, a gyógyszerári költségeket azonban maga viseli; ugyszintén ragályos betegségben is saját költségén ápoltatik az intézeten kívül.

17. §. Minden szándékosan vagy pajkosságból elkövetett kártételt, akár a kertben, akár a butorzat körül, a maga költségén tartozik a tanítvány helyre-pótolni.

18. §. A tanítvány köteles télen 8, nyáron 10 órakor este szállásán lenni; s miután szállása tanárai társaságába esik, áll azok folytonos felügyelete alatt. A házi rend megtartására szigoru figyelem fordittatik, s bizonyítványában is különösen feljegyeztetik a tanítvány ebbeli magaviselete.

19. §. Nagyobb erkölcsi vétségek, u. m. részegség, társakkal össze nem férhetés, hűtlenség stb. rögtön ki-

zárják a tanítványt az intézetből, mihelyt észrevé-
tetnek.

20. §. Minden tanítványnyal közvetlenül az inté-
zet igazgatója rendelkezik, ki a tanulók magaviseleté-
ről és szorgalmáról a magy. gazd. Egyesület igazg. vá-
lasztmányának időnkint jelentést teszen.

21. §. Az ingyen felvétetni ohajtók intézzék bizo-
nyítványaikkal ellátott kérelemleveleiket az orsz. magy.
gazd. Egyesület elnökségéhez (Köztelek, Üllői ut 12.
sz.); a saját költségeiken belépni szándékozók fordul-
janak bővebb s előleges értesítés végett az intézet
igazgatójához.

Ezen tervezet a 10-ik és 12-ik §. kivételével egész
terjedelmében elfogadtatott. A 10-ik §. oda módosítat-
ván, miszerint jövőre nem 20, hanem 24 ifjura lesz ki-
terjesztve az intézet, s a 12-ik §. viszont miután az ed-
digi tartásért fizetett összeg sokakat visszatartóztatha-
tott az intézettől, de meg tekintve azt is, miszerint a nm.
m. kir. földmívelési miniszterium az intézetet már ez
évben 2000 ftal segélyzi, jövőre az intézetbe 4 ifju in-
gyen, 6 évenkinti 50 ft fizetéssel, s a többi az ellátásért
járó díjnak teljes lefizetése mellett fog felvétetni.

Miután pedig sokan, még az egyesület tagjai kö-
zül sincsenek tájékozva kellően az intézet eddigi sikere
felől, felkérendőnek véleményzé a szakosztály dr. Entz
urat arra, miszerint az intézetből eddig kikerült ifjak
holléte, működési köre, állapota s előmenetele felől tu-
domást szerezni, s azt az Egyesületnek beterjeszteni
sziveskedjék.

2) Felolvasatott dr. Entz Ferenczigazgató követ-
kező javaslata egy borászati labororium ügyében:

Mai nap senkisésem vonja többé kétségbe, hogy a
bor chemiai uton készül s fejlődik.

Ennek meggyőződése hívta életbe a francziáknál a bordeauxi, dijoni és rheimsi borchemiai tanszékeket; a borászati chemiai laboratoriumokat, mint azok nélkülözhetlen taneszközeit,

Már egy évtized előtt érezte ezek szükségét még Alsó-Ausztria is; s daczára borvidékei csekélyebb jelentőségének, megszerezte magának meglehetősen áldozatokkal a külföldről az alkalmas tanerőket báró Babó és dr. Schellenberger személyeiben; a klosterneuburgi apátság pedig átengedi kísérleti tételül az alsó-austriai e nemű gyakorlati tanintézetnek több mint 100 holdra terjedő szőlőtelepeit, s szerelt fel számára egy borászati chemiai laboratoriumot Klosterneuburgban.

Mint a hazai, bécsi és berlini egyetemek tanítványának alkalma volt alólírottak általános chemiai készütséget szerezni; személyes hajlamom, s jelenlegi állásom kivánalmi szükségkép fejtették ki bennem a készütséget a borchemia specialis terén is, és számos utazásaim a külföldön alkalmat nyújtottak arra, hogy azokat meggyarapítsam.

Nagyobb munkásságot azonban nem lehet egy magánember szűkebb körülményei alatt kifejteni a chemiai gyakorlatában, mert erre rendszeresebben felszerelt chemiai laboratorium kell.

Az orsz. magy. gazd. Egyesület legújabb határozata folytán ezentul a budai gyakorlati tanintézet a főszület a pinczemesterség szakértelmes kiképzésére fogja fektetni s fordítani.

Pedig szakembereket a borok kezelésében nem lehet mai nap többé a chatedráról vagy könyvek segítségével képezni. Tudományos gyakorlati eljárások helyes felfogására s azok ügyes véghezvitelére csak egy ut vezet, s ez a gyakorlati kísérletek utja, mely

összes külérzékeink közreműködésénél fogva bizton tanít.

Az orsz. magy. gazd. Egyesület minden alkalommal késznek mutatkozik tudományos czélok előmozdítására.

A szóban forgó borászati chemiai laboratorium felszerelése nem haladja tul anyagi erejét, mert 2—300 ftnyi költséggel meglehetne annak első alapjait vetni.

Alkalmas helyiség van a felsőházban; kémszerek, mérőeszközök, edények s egyéb utensiliák stb. kikerülnének a fentebbi szerény kis tőkécskéből, mely kétségkívül egyike lenne a legkamatozóbbaknak széles hazában, mert nemcsak, hogy égető szükségét pótolna egy elsőrangú bortermelő országban, hanem még hatalmas eszközül szolgálna arra is, hogy Magyarország borai nagy jövőjét szilárd alapokra fektethesse.

Javaslatba hozom ennél fogva, hogy a budai gyakorlati tanintézetünk átalakítása alkalmával egy borászati chemia laboratorium felszerelése életbeléptetté nék, miután az ezen nélkülözhetlen taneszköz nélkül, czéljának meg nem felelhetne.

Mely javaslat helyesléssel fogadtatván, az igazg. választmány a szükséges pénznek e czélra leendő utalványozása végett felkéretik.

III. Végül Kenessey Kálmán ur értesítvén a szakosztályt arról, miszerint a nm. m. kir. földmívelési miniszterium kebelében el lett határozva a német gazdák és erdészek ez idén Boroszlóban májusban tartandó nagygyűlésére a hazai legjelesebb borfajokból mustrákat küldeni ki kóstoltatás végett, felhivta a szakosztályt a miniszterium ebbeli törekvéseinek támogatására.

A szakosztály, meg levén győződve, a hazai terményezikkek ily módon történő ismertetésének hasz-

nos voltáról, a támogatást szíves készséggel megajánlotta, s az e részben szükséges eljárás és intézkedés végett tervezetet állapítani meg Korizmics László és Kenessey Kálmán urakat kérte fel.

Az igazg. választmány a szakosztály véleményét és javaslatait a budai vinczellér és pinczemestereket képző gyakorlati tanintézetre vonatkozólag — mindenben helyesli, azon megjegyzéssel, hogy a budai telepen a haszonkertészet kellő gondozásban részesíttessék addig is, míg a közgazdaság ezen fontos ágának tervbe vett nagyobb mérvű áthelyezése az István-telekre idő és körülmények szerint fogantatosítható lenne.

A mi a borászati vegyműhely javaslatba hozott felállítását illeti, az igazg. választmány annál örömebb kész arra a kívánt költséget az idei költségvetésben tudományos czélokra előirányzott összegből megajánlani, mivel ez által az Egyesületnek — a külföldön már számos helyen nagy sikerrel fennálló kísérleti álmások példájára, egy — a gazdaság czéljainak szolgáló nagyobb szerű chemiai laboratoriumnak saját keblében leendő felállíthatása iránt rég kifejezett ohajtását, részben legalább a borászatra nézve valósulni látja.

A nm. m. kir. földmívelési miniszteriumnak azon intézkedései pedig, miszerint az Egyesület közbenjárásával a német gazdák ezidei nagygyűlésére májusban Boroszlóba, a hazai legjelesebb borfajokból kóstoltatás végett mustrák küldéséről gondoskodni méltóztatott, — az igazg. választmány a legmelegebb elismeréssel üdvözli, s ez alkalommal azon esetre, ha a bormustrákat kívánt mennyiségben összehozni

csakugyan sikerül, ezek tapintatos felmutatása és ismertetése végett czélszerűnek látja az egyesületi pin-czemestert, Szebényi Sándor urat, a szükséges uti költség megajánlása mellett, Boroszlóba kiküldeni.

A Tokaj-hegyaljai szőlők állapotáról némi ismertetési közlemények.

Belátva a magas kormánynak szőlőgazdaságunk iránti üdvös célzatát, én mint egyes szőlőbirtokos igénytelen nézetem szerint jónak, sőt szükségesnek is tartom fölismeretni némileg az itten divatozó, s a hirhedett T.-Hegyaljához sehogy sem illő megrögzött ódon rossz szokásokat, — reménylven, hogy az illető miniszterium kegyes figyelmére méltatván azokat, teljhatóságánál fogva orvoslásukra minélelőbb czélszerű módokat alkalmazand.

Megfoghatatlan, hogy épen itt, Hegyaljánk hosz-szura terjedő vidékén, ahol csaknem kizárólag a bor-termelés az egyedüli jövedelemforrás, — egy pár az ügy iránt buzgó tisztelt egyéniség kivételével — a legnagyobb részvétlenséggel viseltessenek a borászatot s így a borást is közvetlen érdeklő minden ügy iránt; hogy az egész T.-hegyaljai szőlészeti dolgairól alig jutott eszébe valakinek egyet-mást a lapok útján közleni, sőt inkább a helyett egymásközött kigúnyolják a lapokat, és azoknak jóratörekvő irányát.

Ezen hallgatagságból azt következtethetné a világ, hogy talán itt ami hirneves Hegyaljánkon semmi baj, semmi hiány, semmi szükség, vagy legalább is már semmi kívánni valónk nincs hátra; — pedig hát dehogy — dehogy nincsen!

Bizton merem állítani, hogy épen itt a szőlészetre